„Római Katolikus Templom Szakály”

Szakály község Települési Értéktár Bizottsághoz a javaslatot a Szakályi Népi Hagyományokat Őrző Egyesület támogatásával benyújtotta:
dr. Lábóné Británszki Erzsébet Éva

A Szakályi Római Katolikus templom a település lakói vallásgyakorlásának helyszíne évszázadok óta. Szakály első említése a XIII. századból ismert. A ma látható barokk templom helyén a XV. században gótikus templom állt.

1720. január 24-én Eszterházy gróf megbízására jobbágy telepítésre került sor, amikor is a fedél nélküli templom mellett néhány év alatt újjáépült a falu.

1722-ben egyházlátogatás alkalmával a következő feljegyzés készült: *„A török előtti és az ősi Szakál temploma romokban hever az idő viszontagságainak kitéve. Fala tégla, a szentély falai – kivéve a boltozatot – és a keleti fal ép maradt. A torony egyharmad magasságban, a főbejárat ajtaja romokban van. Védőszentje ismeretlen.”*

1729-ben még mindig romos állapotban van a régi szentély. Az itt működő népszámlálók így nyilatkoztak: *„Szakál Regölyhöz tartozó fiókegyház, ahol templom van, mely elég tágas, időt álló szilárd anyagból szilárdan van felépítve elég magas toronnyal, falai egyik oldalon sértetlenül fennállnak. Szentélye a lakosság költségére restauráltatott, mennyezete deszkából van, a tetőzet náddal van födve. Pátrónusa herceg Eszterházy Miklós. A templom belseje szerényen van feldíszítve. Szentélye kezdetleges, a benne álló szobrok olyan kezdetlegesek, hogy azok gyerekek ijesztésére inkább alkalmasak, mint a templom díszítésére.”*

1742-ben lett a templom szentélye, benne az oltár Mindenszentek tiszteletére felszentelve. A barokk stílusú templom a XV. századi gótikus templom szentélyének felhasználásával 1743 és 1748 között épült. A torony 1796-ra készült el.

Az 1700-as évek végén az Egyházmegyei Hivatal kezdeményezésére a kegyuraság támogatásával Plébánia Hivatal jött létre a faluban. Első plébánosa Újváry Xavér Ferenc volt, aki 1822. márciusban halt meg és sírja a főoltárral szemben vörös márványlap alatt van.

A templom épülete kerített kertben magasodik. A tornya kissé kilép a homlokzata elé. A hajónál keskenyebb szentélyhez északi oldalról sekrestye-oratórium csatlakozik, másik két oldalát pillérek támasztják. Kapuja a toronyaljba nyílik, a főpárkányt konzolsoros timpanon zárja. A torony két oldalán látható kerek nyílások fölötti szoborfülkék üresek. A hajó mennyezete csehsüveg-boltozatos, ez a megoldás a szentélyben félkupolával egészül ki. Orgonakarzata pilléres, falazott.

1855 májusától Samu László a szakályi plébános, amely idő alatt a templom felszerelés jelentősen bővült, a régi orgona javításra került. 1869-ben a templom új tetővel lett ellátva, a falakat újravakolták és festették. 1894-ben a torony magasságát 5 m-rel megemelték. 1901-ben készültek el a padok, melyek Molnár Béla helyi asztalos munkái. 1904-ben cserélték palára a templom fazsindelyes tetejét. A költségeket Eszterházy kegyúr fedezte.
Az Angster-orgonát 1905-ben állították fel. 1924-26 között készültek a színes üvegablakok családok hagyatékából.

Az I. világháború után nemcsak a templom, de a plébánia épülete is felújításra szorult. 1933-ban az oltárokat újrafestették. 1937-ben elkészült a templom külső restaurálása.

A templom jelenleg is látható belső kifestésére 1938-ban került sor. A festés előtt kialakították a villamos hálózatot a csillárok és az orgona részére is.
Gebauer Ernő pécsi festőművész készítette a Mindenszentek oltárképet, valamint a hajóban a két mennyezeti képet, a Mennybemenetelt és a Kálváriát. A jelvényeket, címert, az összes vonalkát és barokk díszítő motívumot pedig festősegédei festették. Az oltárkép a Pécsi Székesegyház Corpus Christi kápolnája oltárképének mintájára készült, amely Lotz Károly alkotása. A kettős szent év, az eukarisztikus szentév és a Szent István halálának milleniumi éve jelvényeit a szentély boltívébe festették.

Ez idő tájt Tiborcz Benedek vezette a plébániát, őt követte a Regölyben született Erdélyi Lajos, aki 1941-től egészen 1976-ig, nyugállományba vonulásáig volt a község plébánosa.

A Templom hajó jobb oldalán Jézus szíve mellékoltárt helyeztek el, balról a szószék alatt a keresztelőkút, felette a fal mellett Pieta szobor látható. A bejárattól jobbra Lourdes-i kápolna várja a Máriához fohászkodó híveket.

A szentély falán, jobb oldalon a frontharcos zászló van kifeszítve. A zászló rúdjára kis pajzsokat rögzítettek, amelyekbe belevésték egy-egy harcos nevét. Helyi szokás szerint ezeket a kis pajzsokat sok esetben a megnevezett elhalálozásakor a sírjába dobták, a zászlót a harcos sírba helyezésekor a fejénél meghajtották.

Nemcsak az I., de a II. világháború is nyomot hagyott a templomon. Például a kisharang hadianyaggyárba került. 1960-as években készültek el a jelenlegi harangok, melyek Ducsák István őriszentpéteri harangöntő mester munkái. A harangok árát a „Harangalapba” került adományokból állták. A templom tornyában napjainkban így három harang lakik, melyek közül egy műszaki okok miatt nem működtethető.

1960 évben a templom külsejét társadalmi munkában tatarozták, és a torony bádogtetejét újrafestették. 1967-ben felújították a templom kerítését.

1964-ben Erdélyi Lajos plébános kezdeményezésére a templom bejáratánál a Hazáért elesett szakályi hősi halottak emlékére, nevük feltüntetésével vörös-barna márványtáblát helyeztek el. A tábla felső szélén töviskoronás Krisztus fej látható.

A hívekhez közeli oltár 1984 és 1986 között készült el.
2014-ben a templomhajóba, körben a falakra aranyfóliázott fatáblára kasírozott keresztúti képsorozat került családi adakozásból.
A templom előtti Kálvária-szoborcsoport XIX. századi, amely 2020-ban családi adakozásból restaurálásra került.
A templom körül a kerítésben kialakított fülkékbe 1913-ban Hideg Teréz keresztúti stációkat építtetett, amelyek 2021-ben a hívek adományából újultak meg.

A Szakályi Római Katolikus templom országos műemlékvédelem alatt álló építmény, így a Tolna Megyei Értéktárba való felvétele a vonatkozó előírások szerint megtörtént.

Településünk lakossága nagy gonddal őrzi az elődeitől kapott örökséget, lehetősége szerint végzi a karbantartását, állagmegóvását. A templom külső felújítására a Pécsi

Egyházmegye az Egyházi épített örökség védelme pályázaton támogatást nyert 2021 évben.

A nemzeti érték fényképei: